

نسخه شفا بخش بعد از خروج آمریکا

سید علی خرم*

سرانجام ترامپ با زیرپا گذاشتن همه اصول حقوقی و روابط بین‌الملل، در حالی از برجام خارج شد که بزرگ‌ترین بازیگر آن یعنی ایران به همه تعهداتش در این توافق هسته‌ای عمل کرده و این پایبندی، 11 بار از سوی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأیید شده است. این بزرگ‌ترین برگ برنده جمهوری اسلامی ایران در سطح جهان و بزرگ‌ترین مدرک شرمندگی آمریکا، اسرائیل، عربستان و یاران ذلیل آنها محسوب می‌شود. ایران با همین برگ برنده قادر به دیپلماسی کارسازی در جامعه بین‌المللی خواهد بود و می‌تواند آمریکای منزوی را منزوی‌تر کند. دونالد ترامپ با زیرپا گذاشتن تعهدات بین‌المللی و حقوقی آمریکا در توافقات چندجانبه، بدعتی از خود به‌جا گذاشت که تا سال‌ها آمریکا را بدهکار جهان خواهد کرد. ترامپ با این اقدام خطرناک، چند پیام را صادر کرد؛ اول اینکه فقط می‌خواست توافق هسته‌ای به‌عنوان میراث اوباما را نابود کند. دوم اینکه بازیچه‌بودن در دست نتانیاهو از طریق دامادش کوشنر را به همه جهانیان نشان داد. سوم اینکه با تزویر و دورویی تظاهر کرد در کنار مردم ایران ایستاده است درحالی‌که همه تحریم‌های موردنظر او در صدر جدول، مردم بی‌گناه و طبقات ضعیف اقتصادی ایران را هدف قرار می‌دهد و در «کنار مردم ایران‌بودن» دروغی بی‌شرمانه است. در سوی مقابل، خانم موگرینی و اتحادیه اروپا و همه کشورهای جهان به‌جز چند کشور کوچک عربی، پا روی انصاف نگذاشتند و در سخن هم که شده در کنار مردم ایران ماندند و ایران از آنان سپاسگزار است. اگرچه گفتنی‌ها زیاد است و همه آنها در محدوده این مقاله نمی‌گنجند، اما شاید فوری‌ترین سؤال این است که حال چه باید بکنیم؟

1- ابتدا باید از بروز واکنش‌های احساسی که نشان‌دهنده عملی غیرمعقول و خدشه به اجماع جهانی پشت‌سر ایران باشد، خودداری شود. طبیعتاً مسئولان امر در هر قسمت باید کلاف را در دست داشته و همه از یک نظام تصمیم‌گیری تبعیت کنند.

2- دکتر ظریف، وزیر امور خارجه، قبل از هر واکنشی، باید ادعای کاملاً حقوقی و در چارچوب برجام و مکانیسم‌های تعبیه‌شده در آن تنظیم کرده و هرچه زودتر علیه این اقدام دونالد ترامپ برای

کمیسیون مشترک ناظر بر برجام به ریاست خانم موگرینی ارسال کند؛ به طوری که این سند مطلومیت و پاکدستی ایران در جهان محسوب و در سازمان ملل متحد ثبت شود. در این سند از همه اعضای کمیسیون بخواهیم رسماً نظر خود را اعلام دارند و بگویند می‌خواهند چه سیاستی در مقابل آمریکای متخلف اتخاذ کنند.

3- رئیس‌جمهور هم می‌تواند همین نامه را برای رؤسای کشورهای اروپایی به‌ویژه فرانسه، آلمان، بریتانیا، روسیه، چین، هند، ترکیه، پاکستان و بسیاری دیگر که موضع خصمانه ندارند و مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ارسال کند تا اتمام حجتی در جهان محسوب و بخشی از دیپلماسی ایران را شامل شود.

4- اگر اتحادیه اروپا قادر به تصویب قوانینی ضد تحریم آمریکا باشد، به ترتیبی که تحریم‌های مورد نظر ترامپ، دامن روابط بانکی، تجارت و سرمایه‌گذاری ایران و اروپا را نگیرد، همان‌طور که دکتر روحانی اشاره کرد، ایران می‌تواند فعالانه و با حفظ کامل پایبندی خود به برجام، به روند گذشته ادامه داده و خاری در چشم ترامپ به‌اضافه نتانیا‌هو باشد.

5- ایران خود را برای خروج از پروتکل الحاقی در صورت شکست اروپایی‌ها پس از دو ماه، آماده کرده ولی قبل از هر اقدامی، اروپا، روسیه، چین و آژانس را در جریان جزئیات و دلایل قرار دهد. یادمان نرود در جبهه خارجی، فقط صف واحد اروپا، روسیه و چین با ایران می‌تواند خنثی‌کننده طلسم ترامپ به‌اضافه نتانیا‌هو باشد.

6- با خروج آمریکا از برجام، ایران حق دارد در صورت شکست تلاش‌ها، به جایگاه اولیه خود بازگردد. در این رابطه، ایران می‌تواند از روسیه بخواهد 360 تن اورانیوم غنی‌شده ایران که به روسیه انتقال یافته، بازگردانده شود. این بزرگ‌ترین سیلی به ترامپ به‌اضافه نتانیا‌هو خواهد بود. روسیه هم با درک شرایط ایران و برجام باید با ایران همکاری لازم را صورت دهد. فراموش نکنیم این آزمایشی برای حسن‌نیت روسیه خواهد بود.

7- روسیه، اتحادیه اروپا و چین باید خروج بی‌دلیل آمریکا را در یک جلسه شورای امنیت به بحث بگذارند، ولی ایران باید میدان‌دار این هماهنگی به‌ویژه بین اتحادیه اروپا و روسیه باشد. آمریکا ممکن است در اندیشه بی‌اثرکردن قطع‌نامه 2231 باشد، پیش‌دستی ایران و درخواست از بقیه اعضای گروه 5+1 برای تشکیل این جلسه می‌تواند شیطنتهای آمریکا را خنثی کند.

اما در زمینه داخلی، با درک واقعیات

اجتماعی- اقتصادی کشورمان باید گفت ترامپ به اضافه نتانیاهو بسیار دل به دو عامل داخلی «نارضایتی عمومی» و «فروپاشی اقتصادی» بسته اند تا نتیجه اش فروپاشی نظام باشد بنابراین:

8- حاکمیت ایران شامل قوه مجریه باید نسبت به پرکردن شکافها و گسستهای اجتماعی که در دی ماه گذشته خود را نشان دادند، اهتمام ورزد به طوری که مردم واقعا آن را حس و لمس کنند، نه اینکه با انبوهی از وعده و وعید روبه رو شوند.

9- سروسامان دادن به اقتصاد ایران در چارچوب واقعیات موجود ضرورتی اجتناب ناپذیر است. وزیران نباید در این موقعیت حساس با رئیس جمهور اختلاف در اندیشه و عمل داشته باشند. همه باید با هم و با بقیه ارکان حکومت، با نگاه به افق دور، یکدل و یکپارچه باشند و اقتصاد ایران را احیا کنند تا در این بحران هضم نشوند.

هر اندازه کوتاهی در این امر موجب خشنودی ترامپ به اضافه نتانیاهو خواهد شد. در همین فاصله دو روز گذشته، حمایتی عظیم از ایران و برجام در جهان به وجود آمد و همه زبان به انتقاد شدید از ترامپ گشودند. حفظ این موضع حمایتی جهان برای ایران بسیار ارزشمند است. اگر ایران خوب و سنجیده عمل کند و آماده گفتوگو باشد، قادر خواهد بود از این اجماع برای پیروزی بر ترامپ به اضافه نتانیاهو استفاده کند.

***سفیر پیشین ایران در مقر اروپایی سازمان ملل**